

JOK-BLADET

3 - 2014

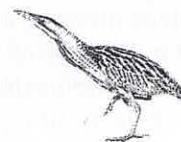
Text/innehåll där ej annat anges:
Olle Bernard (2014.08.31)
E-mail: olle.bernard@gmail.com
JOKs hemsida: jokhemsida.se

Positivt och negativt för Järnafältet och dess fåglar

Det allra mest **positiva** hittills i år är nog att **Säbysjön åter har ett fågeltorn**, vilket givetvis en fågelsjö av denna kvalitet bör ha. Att vara utan ett fågeltorn, vilket vi tvingades leva med under två år, påverkade klart märkbart fågelskådningen i området negativt.

Bland trevliga fågelobservationer, som året hittills bjudit på, får nog de häckande **rördrommarna** vid södra delen av Säbysjön klassas som nummer ett. Många skådare från hela Storstockholmsområdet fick anledning att besöka och imponeras av det nya fågeltornet, för att från detta och ofta på närhåll studera något så relativt ovanligt som flygande rördrommar.

Upptäckten av Järnafältets första **brandkronade kungsfågel** (om obsen godkänns av RRK) och den andra **vassångaren**, liksom områdets andra **häckning av sångsvan** är också värt att nämna.

Medlemsantalet i JOK har under några år uppvisat en lite negativ trend, men **i år har det äntligen vänt och antalet medlemmar i klubben börjar åter öka**. Givetvis mycket positivt och i början av september hade JOK 465 medlemmar.

Bland det **negativa** ingår givetvis den pågående utbyggnaden av **Barkarbyfältet**. Vi tvingas att som åskådare se på hur stora ytor utomordentligt bra fågelbiotop, för såväl häckande som rastande fåglar, byggs bort i rask takt.

Den pågående planeringen av byggnation vid **Råstasjön** och i sjöns omedelbara närhet upplevs av många, inte bara naturintresserade, som otroligt negativt. Kampen "**Rädda Råstasjön**" pågår fortfarande intensivt, och vem som till slut kommer att stå som segrare, i denna mycket tuffa match, är för närvarande mycket ovisst.

Den gångna vintern var betydligt mildare än normalt, vilket medförde att större delen av de normala **underhållsarbetena i områdets våtmarker inte kunde genomföras**. Detta visade sig bli mycket negativt vid framför allt Säby strandäng med tillhörande öar, eftersom isen var så dålig, så att vi t o m tvingades ställa in JOKs traditionella vassröjningsdag. Den uteblivna vassröjningen ute på mäsarnas häckningsöar resulterade i att Säbysjöns skrattmåsar inte kunde finna tillräckligt med ytor för att bygga sina bon och därför minskade skrattmåskolonin rejält vid sjön.

Höstens innekvällar presenteras på sidan 20. OBS! Datumändring för novembermötet.

Datum för resterande **söndagsvandringar** redovisas på sidan 20.

Vid tre söndagar fixar JOK även i höst **serveringen på Naturskolans Kafé**, se sidan 20.

ÄNNU FLER NYA MEDLEMMAR HÄLSAS VARTM VÄLKOMNA TILL JOK

Kennet Andersson, Järfälla
Margareta Bergqvist, Spånga
Roger Bergqvist, Spånga
Helen Davidsson, Sundbyberg
Katarina Gell, Sundbyberg
Inger Hedberg, Upplands Väsby
Mats Jernström, Solna

Fredrik Kjellkvist, Järfälla
Ted Lagerstedt, Kungsängen
Lena Löfblad, Järfälla
Thomas Molander, Järfälla
Gisela Pacerek, Spånga
Sarah Utas, Järfälla
Jonas Åström, Järfälla

NY TRYCKARE

Sedan flera år tillbaka, och fram till föregående utskick (JOK-blad nr 1 och nr 2= årsrapporten), har trycket utförts av Sollentuna kommuns tryckeri. Tyvärr lades denna verksamhet ner under den gångna sommaren.

Inför detta nummer av JOK-bladet (3/2014) blev vi därför tvingade att försöka leta fram en ny tryckare/kopieringsföretag, som skulle kunna vara intresserade av att trycka JOKs utskick, och detta gärna till ungefär samma kostnad som vi tidigare betalat.

Detta har inte styrelsen tyvärr inte lyckats helt med utan kostnaderna för JOKs utskick visar sig bli betydligt högre hos kontaktade tryckare, än vad vi tidigare betalat.

Styrelsen arbetar vidare med detta problem, men har någon kännedom om en lämplig tryckare, gärna i nordvästra delen av Storstockholm, så får ni gärna höra av er.

Detta nummer av JOK-bladet har tryckts/kopierats hos Sollentuna Offset.

En variant, som ibland föreslås/diskuteras, är att lägga ut JOK-bladet m m på det s k nätet.

Alla är dock inte helt positiva till detta förslag och styrelsen vet för närvarande inte om vi är riktigt mogna till en sådan förändring. Framtiden får väl visa hur JOKs utskick skall presenteras för medlemmarna.

KAMPEN OM RÅSTASJÖN FORTSÄTTER

Utbyggnadsplanerna vid Råstasjön lever tyvärr fortfarande, men kampen om att rädda sjön med närliggande värdefull natur är ännu inte avgjord.

I slutet av augusti nådde namninsamlingen ”Rädda Råstasjön” upp till 21 000 undertecknare. Givetvis mycket positivt, men osäkerheten om Solna kommuns planer på byggnation vid Råstasjön är fortfarande mycket stor.

SNF och WWF lämnade den 11/7 2014 in en överklagan till Länsstyrelsen i Stockholms län gällande beslutet att anta detaljplan och upphävande av strandskydd för del av Arenastaden i Solna kommun.

Sammanfattning av föreningarnas överklagande: ”Vi överklagar kommunfullmäktige i Solna stads beslut att anta detaljplanen *Del av Arenastaden och tillhöriga beslut att upphäva strandskydd i området Råstasjön*.

Planen utgör inte en lämplig markanvändning, innebär en misshushållning med naturresurser, motverkar uppfyllande av miljö kvalitetsmålen och en hållbar utveckling, bryter mot försiktighetsprincipen och står i strid med nationell lagstiftning. Beslutet skall därför upphävas.”

JOK-doppingen,
som klisterdekal, kan köpas av
Karin Callmer, Olle Bernard,
Roland Jarvad och Mats Weiland.
Pris: 20 kr/st.

SÄBYSJÖNS NYA FÅGELTORN INVIGT

Den 3/6 genomfördes den officiella invigningen av Säbysjöns nya fågeltorn.

Vid invigningen deltog ca 25 personer och flertalet av dessa var JOK-are.

Invigningen inleddes med ett välkomnande av Järfällas kommunekolog Katarina Ekestubbe.

Därefter berättade JOK:s styrelserepresentant Olle Bernard om JOK, lite om Järvafältet då och nu samt spekulerade i vad framtiden kan innebära för Järvafältets naturreservat och då i synnerhet för området vid Säbysjön. Detta med avseende på den ökade folkmängden i bl a Järfälla kommun och då framför allt i den nya och till Säbysjön mycket närbelägna Barkarbystaden.

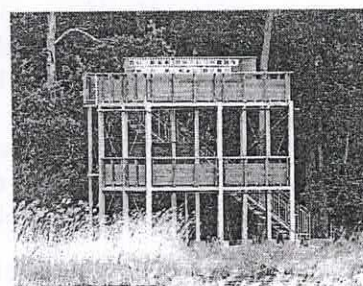
Olle framförde dessutom ett stort tack till alla som medverkat till att det nu åter finns ett bra fågeltorn vid Säbysjön.

Vid tacket nämndes Järfälla kommuns politiker, som insett nödvändigheten av att en fågelsjö med Säbysjöns kvalitet behöver ett bra fågeltorn och därför avsatt pengar till bygget av detta.

Ett stort tack också till kommunens tjänstemän, där kommunekolog Katarina Ekestubbe dragit ett tungt lass för att det nya tornet nu står på plats. Förutom Katarina, som utgör JOK:s kontaktperson då det gäller naturvårdsfrågor i Järfälla kommuns del av Järvafältet, tackas övriga kommunala tjänstemän som också arbetat med tillkomsten av det nya fågeltornet.

Invigare av det nya fågeltornet var Järfälla kommuns tekniska nämnds ordförande Emma Feldman.

Efter att det blå-gula bandet klippts utbröt ett härligt mingel i det nya tornet, där det samtidigt bjöds på kaffe, mackor och frukt. Ett stort och varmt tack till alla närvarande för en väl genomförd invigning.

SÄDESÄRLORNA FÖRSÖKTE TA ÖVER INVIGNINGEN

I slutskedet av Säbysjöns fågeltornsbygge bestämde sig ett sädesärlepar för att häcka i tornet och detta under ett av tornets nedersta trappsteg. Minst sagt olyckligt var att just de nedersta trappstegen, som var gjorda av trä, var tillfälliga och skulle bytas ut så snart som de beställda trappstegen av stål levererats.

Då det var dags att montera dit de nya stålstegen ruvade sädesärlorna fortfarande. Med hjälp av de duktiga tornbyggarna lyckades undertecknad och Järfällas kommunekolog gemensamt flytta undan sädesärlornas bo någon meter, så att ståltrappstegen kunde monteras.

Under tiden för stegmontaget övervakade sädesärleparet intensivt arbetarnas görande. Vid några tillfällen fick man t o m känslan av de satt och hejade på byggarna, för att om möjligt försöka skynda på deras arbete.

Då stålstegen monterats, lades sädesärlornas bo med ägg med stor försiktighet tillbaka på samma plats där detta tidigare låg.

Undertecknad dröjde sig kvar, sedan övriga lämnat tornet, för att följa utvecklingen.

Efter bara några få minuter smög sädesärlehanon in till boet och sina ägg för att fortsätta ruvningen och med stor tillfredsställelse kunde en nöjd undertecknad bege sig hemåt.

Ruvningen fortsatte och bara någon dag före invigningen kläcktes ärlornas ungar fram.

Därmed uppstod nya problem. Skulle ärlorna fortsätta matningen av ungarna, som låg under tornetrappans nedersta steg, trots den förväntade mängden av tornetbesökare i samband med invigningen.

Invigningen inleddes därför med att informera besökarna om sädesärlornas situation, vilket medförde att intresset för dessa nästan överträffade själva invigningen.

Sädesärleparet klarade av invigningen och så småningom visade man upp flera flygga ungar. Således ett lyckligt slut på sagan om fågeltornets sädesärlor.

Det skall bli spännande att se om sädesärleparet återvänder och häckar i tornet även nästa år, trots årets störningar.

Den minnesgode kommer nog ihåg att det häckade ett sädesärlepar även i det gamla trätorntornet och det är väl fullt möjligt att det kan vara samma sädesärlepar, som i så fall insett att ett fågeltorn erbjuder en perfekt boplats.

DOKUMENTATION OM JÄRVAFÄLTETS FÅGELFAUNA

Under de dryga 50 år som JOK existerat har klubben på ett förtjänstfullt och välkänt sätt verkat enligt klubbens stadgar:

”... **främja utforskandet och skyddet av Järvafältets fågelfauna.**”

Med s k facit i hand borde stadgarna kanske också innehållit något om att fågelfaunans status även skulle ha dokumenterats.

När man ser tillbaka på JOKs första decennier, hade man gärna sett att dokumentationen om områdets fågelfauna varit något mer omfattande. Detta hade bl a underlättat vid jämförelser mellan dåtidens och nutidens fågelfauna på Järvafältet. Vi bör dock betänka att antalet skådare och medlemmar i JOK under 1960-70-talet bara var en tiondel jämfört med vad som gäller idag. Och då fanns det inte några datorer och internet med reportsystem ”Svalan”, som i dag på ett enkelt och lättillgängligt sätt lagrar tusentals observationer.

År 1968 presenterade JOK ”**Förteckning över Järvafältets fåglar**” (1:a upplagan), en sammanställning som visat sig ha varit ytterst värdefull, då man försökt studera förändringar i det aktuella områdets fågelfauna.

Här följer valda delar från förordet till JOKs förteckning från 1968:

”Den 2/2 1967 tillsattes av JOK:s styrelse en kommitté bestående av ledamöterna **Anders Bjärvall, Robert Franzén och Karl-Erik Fridzén.**

Kommitténs främsta uppgift var att utarbeta en förteckning över de fågelarter som häckar eller i övrigt är funna på Järvafältet....

Förteckningen omfattar alla fågelarter som är funna på Järvafältet t o m 1967.

Totalt har 198 arter påträffats. Av dessa häckar årligen ett 100-tal.

...Under 1968 har till dags datum ytterligare 3 fågelarter påträffats: kanadagås, sommargylling och rosenfink.

Av detta framgår att i denna stund (1968) är 201 fågelarter anträffade på Järvafältet. En siffra som är mycket hög på tanke att det här är fråga om en inlandslokal.

Sammanställningar av detta slag blir mycket fort inaktuella, varför det är vår förhoppning att försöka följa utvecklingen och inom en ej alltför avlägsen framtid presentera en reviderad förteckning.

Det skall bli intressant, men inte minst vemodigt att följa den förändring av landskapet och faunan som exploateringen av Järvafältet kommer att innebära.”

Detta var således ett citat från förordet till JOKs förteckning över Järvafältets fåglar, daterad 1968.

Ett stor tack till Anders, Robert och Karl-Erik och alla övriga medverkande för deras arbete med att ta fram ”Förteckningen över Järvafältets fåglar - 1968”.

Någon ytterligare upplaga av detta verk känner inte undertecknad till och löftet om nya upplagor och reviderade förteckningar stannade nog tyvärr bara vid en förhoppning.

I avslutningen av förteckningen från 1968 uttalar sig författarna att ”det skall bli intressant, men inte minst vemodigt att följa den förändring av landskapet och faunan som exploateringen av Järvafältet kommer att innebära.”

Att landskapet skulle förändras på Järvafältet anade man uppenbart redan 1968, men man kunde nog aldrig skapa sig en bild av den dramatiska förändring som Järvafältet genomgått under de senaste ca 50 åren.

Det finns ytterligare ett par äldre sammanställningar över fågelfaunan på Järvafältet, eller rättare sagt delar därav.

En av dessa gjordes 1970 (**Ronny Carlsson**) och benämns ”**Ornitologisk undersökning av Säbysjön**”.

Det mest anmärkningsvärda från denna undersökning är att det på den tiden häckade ca 15 par svarthake- och ca 10 par skäggdoppingar i Säbysjön.

Senast svarthakedoppingar lyckades häcka i Säbysjön är så långt tillbaka som år 1991.

I slutet av 1970-talet gjordes en ornitologisk inventering med uppgiften att redovisa vilka **skogsområden på Järvafältet**, som var ornitologiskt mest intressanta.

Bland de skogsområden som undersöktes fanns Hanstaskogen, vilken då ansågs vara det största sammanhängande och relativt orörda ”gammelskogsområdet” på Järvafältet.

I Hansta noterades att skogsduvan häckade talrikare här än på någon annanstans på Järvafältet. Dessutom häckade flera par mindre hackspett. Nötkräkor provianterade under hösten i stor utsträckning i Hanstas hasselbestånd, något som dessa glädjande nog fortfarande gör. Även skogen vid Älgkärret inventerades och här noterades bl a parande tretåiga hackspettar. Dessutom bedömdes det att järpe häckade här.

Om det är någon som känner till andra inventeringar, sammanställningar över fågelfaunan på Järvafältet än de hittills omnämnda, är det givetvis intressant att få tillgång till dessa handlingar. Dokumentation om t ex natur, inklusive biologisk mångfald, kan vara ytterst värdefull, t o m så värdefull att den kan vara avgörande för att rädda och bevara viktiga naturområden.

I början av 1990-talet började Björn Weiland tillsammans med undertecknad utföra årssammanställningar över fågelfaunan på norra delen av Järvafältet. Vid den tidpunkten började datorn bli var mans egendom, vilket definitivt underlättar arbetet med att producera t ex den här typen av sammanställningar.

Ett av skälen till att vi ville försöka dokumentera områdets rika fågelfauna var bl a att vi insåg att det var av stort värde att ha tillgång till en sådan dokumentation vid diskussioner med bl a de kommuner som ansvarar för naturvården i området.

Under de första åren 1990-92 var årssammanställningen inte så mycket mer omfattande än en artlista. Därefter utökades sammanställningen och så småningom fick den det utseende och omfattning som den har idag. Björn Weiland deltog i detta arbete fram t o m år 1996, därefter har undertecknad ensam ansvarat för årssammanställningarna.

I dag används Svalan/Artportalen av flertalet fågelskådare vid rapportering av sina observationer. Därmed blir detta rapportsystem mycket innehållsrikt och användbart i framtiden, då det gäller att studera fågelfaunans utseende och utveckling. Både då det gäller på nationell som lokal nivå.

Även observationer från äldre tider har skrivits in i det moderna rapportsystemet, vilket givits ökar systemets värde.

Än så länge har inte internet helt tagit över detta med årssammanställningar. Det produceras fortfarande skrivna sådana i ”pappersform” och detta för så väl hela landet (SOF:s Fågelåret) som för landskap och t o m för lokalföreningar och deras verksamhetsområden (JOK och norra Järvafältet).

Framtiden får visa om det kan och finns anledning att producera en ny ”Förteckning över Järvafältets Fåglar”, motsvarande den som presenterades 1968.

NY BROSCHYR

Järfälla och Sollentuna kommun håller gemensamt på att arbeta fram en ny informationsbroschyr över den norra delen av Järvafältet. Den nya broschyren kommer att ersätta den tidigare, vilken bör ha producerats av samma kommuner i mitten av 1990-talet. Broschyrens textmaterial har förnyats och den i broschyren ingående kartan är uppdaterad till dagens situation.

Samma karta, kompletterad med viktig information om naturreservatet, skall tryckas upp i storformat och ersätta de gamla kartorna på Järvafältets anslagstavlor. Förhoppningsvis är broschyr och karta redan tryckta, och kanske t o m tillgängliga för bl a reservatsbesökare, när detta JOK-blad nått medlemmarna.

STORA BERGSPRISET 2014:

Årets vinnare av det ”Stora Bergspriset”, d v s den som var först med att skåda ihop 100 arter i år på norra respektive södra delen av Järvafältet.

Norra delen: Mats Weiland, art nr 100 blev svarthakedopping den 21/4.

Södra delen: Hasse Ivarsson, art nr 100 blev gulärta den 22/4.

BRA MED FOTON

Under det gångna året har det vid minst två tillfällen visat sig hur värdefull en bild kan vara då det t ex gäller att bekräfta en fågelobservation.

Den 15/4 upptäckte Rolf Perbrink, sannolikt mycket överraskad, en rastande hökuggla i Viby. Rolf var till all lycka så alert, att han dokumenterade sin fina observation med hjälp av kamera. Rolfs foto visade tveklöst en hökuggla, en art som utgör en raritet på Järvafältet och bara observerats i detta område ca 10 gånger.

Av ännu större betydelse hade de foton som Cecilia Bornestaf/Ove Jonsson tog på en rastande **svarthakad buskskvätta** vid norra delen av 30-meterskärret.

Paret, som vid denna tidpunkt inte var kända för övriga Järvafältsskådare, skrev in sin observation i "Svalan". Detta skapade naturligtvis stort intresse bland Järvaskådarna, eftersom arten endast observerats vid ett enda tillfälle tidigare på Järvafältet, och detta i områdets södra del (Ärvinge). När obsen upptäcktes i "Svalan", var vi därför ganska många som ställde oss en aning frågande. Var detta verkligen sant? Hade man artat rätt? Vid kontakt med rapportörerna avslöjade dessa att man lyckats ta några få bilder på den aktuella fågeln, när den födosökte utanför 30-meters-tornet.

Gissa om vi var nyfikna på att få se dessa bilder.

När vi så småningom fick tillgång till bilderna visade dessa, trots att de inte var av allra högsta kvalitet, utan någon som helst tvekan en hane svarthakad buskskvätta. Därmed undanröjdes alla tvivel om arttillhörigheten. Det blev liksom bara att ställa in sig i kön och gratulera till fyndet av Norra Järvafältets allra första svarthakade buskskvätta.

Tyvänn kunde inte den svarthakade buskskvättan återupptäckas trots ivriga sök eftersök.

Om vi går tillbaka ca ett år, så är nog många övertygade om att trovärdigheten beträffande obsen av den jättehavsörn, som då passerade över 30-meterskärret, stärktes i mycket hög grad av de bra bilder som då togs.

Någon diskussion om obsens trovärdighet m m blev det aldrig p g a de tillgängliga bilderna.

Med dessa tre trevliga och spännande exempel vill undertecknad försöka övertyga er om hur värdefull en bild kan vara vid dokumentation och artbestämning av fåglar.

Även bilder som inte är av allra bästa kvalitet, kan vara till mycket stor hjälp och kanske t o m avgörande för att observationen av en fågel skall kunna godkännas och att alla eventuella tveksamheter om artbestämningen därmed också kan elimineras.

Nu för tiden är mobiltelefonerna som regel utrustade med mycket bra kameror, vilka erbjuder goda förutsättningar till att t o m fixa hyfsat bra fågelfoton.

Glöm dessutom inte bort möjligheten att försöka fotografera fåglarna genom din tub eller genom din handkikare. Denna typ av fotografering visar sig ofta ge bilder av varierande kvalitet, ibland överraskande bra, ibland något sämre.

Ett är dock säkert. Avstår du från att ens försöka ta någon bild, så finns det givetvis inga som helst möjligheter att använda din bild som hjälp vid en artbestämning.

Sens moral: Fotografera mera!

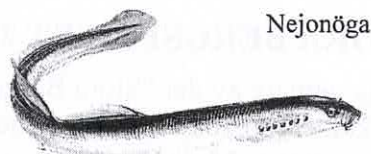
FISKTRAPPA VID ULRIKSDAL

Under många år har det funnits önskemål om att bygga en fisktrappa i Ulriksdal, där Igelbäcken mynnar ut i Edsviken.

I år genomfördes äntligen bygget och den 16/4 invigdes den nya fisktrappan i Igelbäcken vid Ulriksdal.

Fisktrappans syfte är att den skall bidra till en förstärkning av fiskfaunan i Igelbäcken.

En art, som fiskexperterna gärna ser hittar vägen till Igelbäcken med hjälp av den nya trappan, är nejonöga.

Nejonöga

FÅGELMATNINGAR

Även inför kommande vinter planerar JOK att anordna flera fågelmatningar.

De tre traditionella matningarna d v s den söder om Säbysjön, den norr om Ravalen samt den väster om Fäboda satsar vi som vanligt allra mest på. Matningen vid Ravalen utgör liksom tidigare ett samarbete med Sollentuna kommun.

Under föregående vinter startades även en fågelmatning nära Mulltorps parkering och inför kommande vinter finns en förhoppning om att kunna starta en matning norr om Säby gård, kanske utefter vägen ner till Säby strandäng.

Det kostar naturligtvis som alla förstår en hel del pengar för att få alla dessa matningar att fungera på allra bästa sätt.

Vi tar pengar ur klubbkassan för att försöka klara detta, men liksom tidigare vintrar är det givetvis mycket tacksamt om klubbens medlemmar stöttar våra matningar.

Hittills har medlemmarna genom åren varit mycket generösa med gåvor i olika form till våra fågelmatningar och vi hoppas naturligtvis på motsvarande stöttning kommande vinter.

Småfåglarna tackar genom styrelsen redan nu, för, vad man brukar kalla, visat intresse.

Känner du för att sponsra klubbens fågelmatningar med en liten peng går det bra att sätta in denna på JOKs Plusgirokonto 580 132-9, märk i så fall insättningen med "Fågelmatning".

Bidrag kan givetvis även ske genom att besöka klubbens matningar och där komplettera dessa med lämplig fågelmat.

Kontaktmän och ansvariga för matningarna är:
Söder om Säbysjön.

Olle Bernard, Tommy Carlsson, Hans Karlsson och Anders Lindberg.

Väster om Fäboda och vid Mulltorp.

Björn Wester och Bo Hallman.

Norr om Ravalen.

Mats Weiland och Rikard Dahlén.

Eventuellt Norr om Säby gård.

Olle Bernard, Tommy Carlsson, Hans Karlsson.

PS: Vi väntar fortfarande på att få en stationär gråspett som daglig gäst vid någon av våra talg uppsättningar och kanske är det äntligen dags för detta under kommande vinter.

Kan en gulbrynad sparv, hemmahörande i östra Asien hitta ända hit, skall väl en gråspett som häckar betydligt närmare också klara av detta.

FÅGELRESTAURANGEN VID 30-METERSKÄRRET

Även i år anordnar Järfälla kommun en sk fågelrestaurang nära 30-meterskärrets parkeringsplats. Sådden, som utfördes den 28/4, bestod av följande örter: korn, havre, vårve, solrosor, oljevaxter, oljelin, honungsörter och rödklöver.

Förhoppningen var givetvis att vi skulle få en riklig "skörd", som skulle ge rastande och över-

vintrande fåglar ett riktigt bra näringstillskott.

I slutet av augusti ser det tyvärr inte särskilt bra ut i fågelrestaurangen. Det saknas t ex blommande solrosor och man kan befara att den långa sommaren och värmen blev för tuff för de odlade växterna. Växstsäsongen är inte över, så än finns det lite hopp om att skörden inte gått helt förlorad.

NYA BOPLATTFORMAR I SÄBYSJÖN

I södra delen av Säbysjön lades under våren två nya boplattformar ut. Plattformarna, som erhöles av Stockholms Ornitologiska Förening, hämtades från tillverkaren på Adelsö av Järfälla kommun. Utbogsring med båt genomfördes av kommunen i samarbete med JOK.

De nya boplattformarna utnyttjades av flera skrattnåspar, som lyckades ruva fram ungar.

Tyvärr nådde inte helt överraskande någon av dessa ungar flygg ålder.

Det har genom åren visat sig att häckningar på boplattformar inte verkar fungera särskilt bra för skrattnåspar.

Arter som silltrut och fisktärna bedöms ha bättre förutsättningar till att lyckas med detta.

NYA FÅGELHOLKAR VÅREN 2014

Vid Järfällas nya kyrkpark satte JOK i samarbete med Järfälla kommun upp en knipholk och 6 st småfågelholkar.

JOK satte dessutom under våren upp ca 15 st småfågelholkar vid 30-meterskärret och Fasanholmen (Fågeltornsskogen).

I Granskogs närområdet satte "Projekt Göktytan" i samarbete med Järfälla kommun upp 10 st göktyteholkar.

Vid årets inventering av dessa holkar konstaterades tyvärr inga häckande göktytor.

RÖRDROMMAR HÄCKADE VID SÄBYSJÖN

Rördrom har under alla år varit tämligen sparsamt observerad på Järvafältet och enligt äldre förteckningar hade rördrom inte observerats på Järvafältet fram till år 1975.

Under 1980-talets början hördes vid några få tillfällen ”tutande” rördrom vid Säbysjöns södra del.

Under 1990- och 2000-talet observerades arten vid flera tillfällen, men den var dock långt ifrån årligt rapporterad.

Arten bedömdes häcka i Säbysjön för första gången år 2004.

Observationer av rördrommar på Järvafältet gjordes under åren 1992, vintern 1995-96 (då en rördrom övervintrade vid Råstasjön), 1996, 2000, 2001, 2002, 2004, 2005, 2007, 2008 samt år 2014.

Hittills, d v s ända fram till årets häckning, har Järvafältets rördrommar endast observerats vid Säbysjön med undantag för övervintringen vid Råstasjön 1995-96.

I år häckade rördrommar för andra gången vid södra delen av Säbysjön. Den första upptäckten av årets rördrommar vid Säbysjön gjordes den 5/6 och var minst sagt överraskande, detta i synnerhet eftersom arten inte observerats vid lokalen sedan år 2008.

Vid årets första upptäckt observerade några få skådare i Säbysjöns fågeltorn hur en rördrom flög förbi Jägarkullen, för att snabbt landa i vassområdet norr därom.

Efter den första upptäckten ökade antalet observationer av rördrom stadigt. Alltfler fick uppleva den flygande rördrommen, men eftersom flygturerna var relativt korta i såväl tid som längd, gällde det liksom att vara alert när obstillfällena kom.

Under sista veckan i juni kunde vi konstatera att det fanns minst 2 st rördrommar vid sjön och dessutom blev rördrommarnas flygningar allt längre.

Vi insåg också ungefär vid den tidpunkten, att rördrommarnas flygturer till vassområdena lite längre norrut i sjön, gjordes för att samla föda till hungriga ungar, till vilka föräldrarna återvände med fylld kräva.

Därmed kunde det konstateras att rördrom för andra gången häckade på Järvafältet.

Den 8/7 observerades för allra första gången rördromsungar vid Säbysjön och detta utanför vassen norr om Jägarkullen.

Fram till 22/7, då årets sista observation av rördrommarna rapporterades, hann många skådare besöka Säbysjöns fågeltorn för att se, fotografera och t o m filma de flygande rördrommarna.

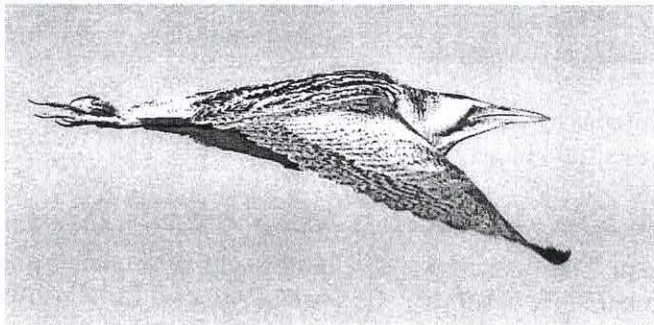
Vid ett antal tillfällen sågs rördrommar med fylld kräva landa på olika platser vid södra delen av Säbysjön och därför verkade det inte helt omöjligt att det fanns mer än en häckning vid sjön. Något som vi tyvärr aldrig kommer att säkert få veta.

Det kan också vara fråga om polygami, eftersom detta enligt uppgift anses vara vanligt förekommande bland rördrommar.

Men det kan ju också vara så, att ungarna vid den tidpunkten var tillräckligt stora för att ha förflyttat sig i vassområdet och därför levererades föda till olika platser vid sjöns södra del.

Rördrommarnas flyguppvisningar framför Säbysjöns fågeltorn kommer nog för många att bli ett av de mera bestående och härliga fågelminnena från år 2014.

Enligt SOF:s bok ”Fåglarna i Sverige—antal och förekomst” utgiven 2012 häckar 780 par rördrom i vårt land.

Rördrom flygande nära Säbysjöns fågeltorn.
Foto: Olle Bernard.

KNÖLSVAN OCH SÅNGSVAN HÄCKADE TILLSAMMANS

De båda svanarterna är inte kända för att vara så särskilt goda vänner och deras möten på en möjlig häckningslokal slutar ofta med mer eller mindre tuffa slagsmål. Målet är då givetvis att få någon av arterna att lämna lokalen.

Vid dessa revirstrider är det som regel sångsvanarna som utgår som segrare och detta trots att knölsvanen är något större och dessutom "blåser" upp sig så att den ser ytterligt hotfull ut. Detta imponerar i regel inte på sångsvanarna, som ofta ser ut att i princip ignorera knölsvanarnas attacker.

Sångsvanarna var förr i tiden knutna till norra delarna av vårt land, men från ungefär 1980-talet började dessa häcka betydligt längre söderut. Från år 1993 började sångsvanar översomra på Järvafältet och från 1995 har det under häckningstid varje år funnits minst ett sångsvanspar på norra delen av Järvafältet.

År 2012 konstaterades Järvafältets allra första sångsvanshäckning, detta utanför Finnängen i norra delen av Säbysjön. Paret fick tre ungar, men dessa blev bara några få veckor gamla.

Knölsvanar har under mycket lång tid häckat vid flera av Järvafältets sjöar, men sedan sångsvanarna började etablera sig på norra Järvafältet minskade mycket tydligt antalet häckande knölsvanar i detta område. Helt uppenbart verkar knölsvanarna bli förlorare i kampen om vilken svanart som skall häcka i sjöarna på norra Järva.

Vid Säbysjön, där sångsvanarna framför allt lyckats etablera sig, har ingen lyckad knölsvanshäckning genomförts sedan 2009. Detta således fram tills i år.

För i år lyckades knölsvansparet vid Säbysjön med häckningen. Detta trots att sångsvanarna också genomförde en lyckad häckning vid sjön.

Knölsvanarna häckade på en av mäsöarna utanför Säby strandäng, medan sångsvanarna häckade utanför Finnängen, precis som år 2012.

Trots att svanparen valde att häcka i var sin del av Säbysjön, uppstod under framför allt häckningstidens inledning många revirstrider.

Sångsvanarna började ruva före knölsvanarna och det upplevdes väl egentligen som tämligen tveksamt om knölsvansparet skulle lyckas genomföra en häckning vid sjön.

Den 18/5 visade sångsvansparet upp 3 st nykläckta ungar, medan vi fick vänta ytterligare en vecka, till den 25/5, tills knölsvansparet visade upp 7 st likaså nykläckta ungar.

Fram till när detta skrivs (i slutet av augusti) har knölsvansparet förlorat 4 av sina ungar medan sångsvanarna fortfarande har sin kull intakt. Båda paren har just nu således 3 st ungar vardera.

Trots att Säbysjön inte är någon särskilt stor sjö lyckades i år de båda svanarterna "samsas" och för första gången samtidigt häcka vid sjön. Konkurrensen mellan dessa båda arter är välkänt mycket hårt och i regel tolereras bara ett häckande svanpar i sjöar av Säbysjöns storlek.

Sångsvanarnas pågående etablering i mellersta och södra delarna av vårt land är naturligtvis störande för knölsvanarna, som ofta tvingas lämna sina tidigare häckningssjöar.

Enligt uppgift ökar antalet häckande knölsvanar i t ex Stockholms skärgård, vilket i så fall kan vara ett resultat av sångsvanarnas ökade utbredning i inlandet.

I framtiden bör vi därför kunna förvänta oss att knölsvanshäckningar blir allt sällsyntare vid Järvafältets sjöar.

Möjligen kan årets lyckade häckningar av de båda svanarterna samtidigt vid Säbysjön skapa en ny och positiv trend i svanarnas utveckling.

STÖRDES SÄBYSJÖNS STORLOMMAR OCH FISKGJUSAR?

I år misslyckades Säbysjöns båda storlomsparliksom sjöns fiskgjusepar med häckningen.

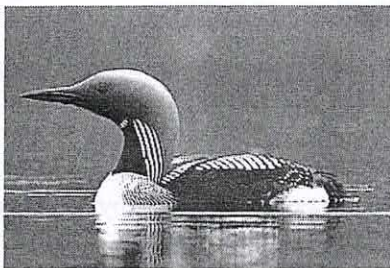
För ett storlomspär är det relativt vanligt att paret inte lyckas med häckningen varje år. En misslyckad häckning är således inte något unikt för Säbysjön och eftersom storlommar ofta blir riktigt gamla, vågar man påstå arten har råd med att något år misslyckas med häckningen.

I år såg det emellertid klart lovande ut för åtminstone Säbysjöns s k norra storlomspär, som i år tycktes försöka häcka på en ö belägen i sjöns nordöstra del.

Från sjöns fågeltorn sågs hur lommarna vid många tillfällen smög sig in genom öns vass till ett mycket troligt bo inne på ön.

Den 1/6 tjuvfiskade två personer från en gummibåt i norra delen av sjön och fisket pågick under i princip hela dagen. Under hela denna tid avstod lommarna från att simma in till sin ö. I stället fick de ägna tiden åt försöka simma undan från båten och vid några tillfällen flög lomparet t o m iväg från Säbysjön. Paret återkom dock relativt snart, men vågade inte återvända till boet på ön för att fortsätta den förmodade ruvningen.

Tjuvfiskarnas närvaro medförde således att storlommarna tvingades bort från sitt bo, kanske med oskyddade ägg, under åtskilliga timmar. Under lommarnas ofrivilliga frånvaro kan vi förmoda att eventuella ägg kyldes av så mycket att detta kan ha inneburit slutet på årets häcknings-säsongs för Säbysjöns norra storlomspär.

Storlom får nog anses som en av Järvafältets större s k publikdragare. Att få höra en ropande storlom utgör ofta ett av målen för många som besöker Säbysjön.

Oönskade gäster tjuvfiskar från gummibåt vid norra delen av Säbysjön.

Säbysjöns fiskgjusar, som häckat vid sjön sedan år 2007, drabbades även de av samma störning, Gummibåten med tjuvfiskare roddes (1/6), som vi kunde uppfatta situationen från fågeltornet, nära fiskgjuseboet vid sjöns norra del. När båten kom för nära boet tog gjusarna till vingarna och lämnade därmed ruvande ägg, alternativt helt nykläckta ungar.

Honan i gjusparet började ruva ungefär den 2/5, vilket innebär att ungar bör vara kläckta ca 38 dagar senare, d v s i detta fall ca 10/6.

Den 9/6 noterades en högre aktivitet av gjusarna vid boet, vilket borde indikera på att åtminstone en unge hade kläckts fram.

Tyvär tjuvfiskades det åter från gummibåt den 15/6, detta från en annan båt än den som fanns i sjön den 1/6.

Tjuvfisket bedrevs även vid detta tillfälle i norra delen av sjön, vilket bör ha påverkat gjusarna negativt.

I slutet av juni kunde vi tyvärr konstatera att fiskgjusarna vid Säbysjön avbrutit sitt häckningsförsök. Om tjuvfisket från gummibåtar var orsaken till detta, är naturligtvis helt omöjligt att definitivt svara på.

Vi noterade tjuvfiske från båt vid endast två tillfällen under häckningstid, men under tecknad befarar att antalet tillfällen med tjuvfiske från båtar var betydligt större. Detta framför allt under kvällstid då antalet skådare som besöker fågeltornet, och därifrån kan registrera tjuvfiskarnas närvaro, i regel är relativt få.

Tjuvfisket från gummibåt den 1/6 och 15/6 anmäldes omedelbart till den s k "Fiskepolisen" i Järfälla, och detta när tjuvfiskarna fortfarande fanns kvar ute i sjön.

Fiskepolisen är ideellt arbetande personer som utsetts av fiskeklubben i Jakobsberg.

**Vid Säbysjön gäller följande fiskeregler:
Fiske är endast tillåtet under vintertid,
d v s som s k isfiske.
Dock krävs fiskekort för detta fiske.**

MÅNGA SKRATTMÅSAR LÄMNADE SÄBY STRANDÄNG

Under föregående vinter lyckades inte vare sig Järfälla kommun eller JOK genomföra någon som helst vassröjning vid Säby strandäng. Detta främst för att den milda vintern inte bjöd på tillräckligt tjocka isar för det normala underhållsarbetet vid strandängen med tillhörande öar. Detta var naturligtvis olyckligt och fick negativa konsekvenser för såväl fåglar som skådare.

Skådarna drabbades av sämre förutsättningar till att skåda fågel vid strandängen eftersom hög växtlighet, bl a innanför den blå bården, ofta dolde fåglarna.

Ännu tråkigare var det givetvis att **skrattmåsar-na inte hittade tillräckligt med lämpliga utrymmen för att bygga sina bon.**

Detta resulterade i att årets skrattmåskoloni var betydligt mindre än på många år och bara ca 20 % återstod av kolonin i jämförelse med de senaste åren. Skrattmåsar-na valde helt enkelt att överge Säby strandäng för lokaler med bättre förutsättningar för t ex bobygge.

Skrattmåskolonin vid Råstasjön var i år större än kanske någonsin tidigare och där blev 500-600 ungar flygga.

Även skrattmåskolonin vid Angarn uppges i år vara större än på flera år.

Dessa koloniers tillväxt kan nog till viss del förklaras med att bl a måsar-na från Säbysjön sökt sig dit för att finna lämpliga boytor.

Inför nästa vinter måste vi (JOK), i samarbete med Järfälla kommun, planera för att kunna genomföra vass- och slyröjning och detta framför allt ute på öarna, där skrattmåsar-na brukar häcka. En sådan insats måste försöka klaras av, även om inte isen bär vare sig människor eller "fastmarksgående" maskiner.

För att garantera att skrattmåsar-na har tillräckligt med boytor vid deras ankomst nästa vår, hoppas vi att Järfälla kommun har möjlighet att hyra in en maskin som är "vattengående" och därmed också klarar av vass- och slyröjning även då inte isen bär.

Lyckades man inte med detta, tvingas vi nog få räkna med att skrattmåsar-na, och därmed också flera av Säbysjöns fågelarter som gärna väljer att häcka i anslutning till måskolonier, försvinner.

JÄRFÄLLA KYRKPARK

Vid planeringen av den nya parken vid Järfälla kyrka lyckades JOK få gehör för att bevara den vassrugge, som är belägen alldeles invid Norrviksvägen.

Orsaken till vårt önskemål, att man inte skulle avlägsna vassruggen för att ersätta denna med gräsytor i likhet med övriga delar av parken, var att det sedan mitten av 1980-talet sannolikt funnits häckande **kärrsångare** i denna rugge.

Man vågar nog påstå att denna vassrugge under många år utgjort Järfälla kommuns säkraste lokal för att uppleva arten. Under denna långa period bör flera lyckade häckningar genomförts här.

Det är därför synnerligen positivt att kärrsångare även i år, detta trots stora förändringar i vassruggens närområde, ändå uppehållit sig vid lokalen.

I år har följande observationer av kärrsångare i den aktuella vassruggen registrerats i "Svalan":
25+27/5 1 ex. vid vassruggen i Kyrkparken.
9-26/6 1 ex. vid vassruggen i Kyrkparken.

Enligt planeringen skall parkens lite "vildare" del, som inkluderar vassruggsområdet, skyddas med ett staket i form av en gammaldags gärdesgård.

I dagsläget verkar det dock vara problem med att få tag på personer som kan bygga en gammaldags gärdesgård, därför är det möjligt att annan typ av "staket" måste väljas, kanske i form av strategiskt utplacerade stora stockar.

Vid kyrkparken sattes under våren upp en knipholk, som genast togs i besittning av ett **knippar**.

Ett **svarthakedoppingpar** visade under någon veckas tid intresse för lokalen och gjorde försök till bobygge på ett par platser vid dammen. Tyvärr avbröts doppingarnas häckningsförsök och vi kan bara hoppas på att paret återkommer nästa år, för ett mera framgångsrikt försök.

Dessutom valde ett **rörhönepar** att häcka vid kyrkdammen, vilken utgör en ny häckningslokal för arten. Paret kläckte fram minst 5 st ungar.

I likhet med ifjol häckade även **snatteränder** vid kyrkdammen.

I kyrkparkens närområde, inkluderat det närbelägna byggplatsområdet, uppehöll sig under häckningstid **mindre strandpipare** och med stor sannolikhet häckade några par i detta område.

PS: Järfälla kommun invigde den nya kyrkparken den 5/9.

INTRESSANTA HÄCKNINGAR/HÄCKNINGSFÖRSÖK

Sångsvan

För andra gången lyckades ett sångsvanspar få fram ungar (3 st) vid norra delen av Säbysjön. Förra gången (år 2012) lyckades ingen av de tre ungarna komma upp på vingarna. Extra notabelt är att sång- och knölsvan för första gången häckade samtidigt i samma sjö (Säbysjön) på Järvafältet.

Storlom

Inget av Järvafältets storlomspår, vare sig de två paren vid Säbysjön eller det vid Översjön, lyckades få fram några ungar i år. En bedömning är att åtminstone det norra storlomspåret i Säbysjön, som i år valde att försöka häcka inne på den sk vassön, drabbades av störningar i form av fiske från båtar. Läs mer om detta på annan plats i detta JOK-blad.

Grågås

Totalt genomfördes 7 st lyckade häckningar, vilket är nytt rekord för norra delen av Järvafältet (3 st på Säby strandäng, 3 st vid 30-meterskärret samt en häckning vid Väsby sjöäng).

Svarthakedopping

Även i år utgjorde Hjulsta vattenpark Järvafältets enda lokal som kan visa upp en lyckad häckning för svarthakedopping. Häckningsförsök, som tyvärr avbröts, gjordes även vid bl a Järfälla kyrkpark.

Rördrom

Vid södra delen lyckades ett rördromspar få fram minst två ungar. Endast vid ett tillfälle tidigare har arten bedömts häcka på Järvafältet, detta vid Säbysjön år 2004. Mer om rördromshäckningen på annan plats i detta JOK-blad.

NEGATIVT ANGÅENDE HÄCKNINGAR PÅ JÄRVAFÄLTET

Antalet häckande änder i området var i år färre jämfört med de senaste åren. Kanske med undantag för snatteränderna.

Det upptäcktes t ex ingen **skedands-** eller **kricka-** häckning i år vid någon av områdets sjöar och antalet häckande **brunänder** i Säbysjön var lägre än under de senaste åren.

Ingen lyckad **storlomshäckning** noterades i år, vare sig vid Översjön eller Säbysjön.

Ingen **smådoppings-** häckning upptäcktes i området.

Häckningsförsök gjordes möjligen vid Väsby sjöäng.

Gråhäger

Ett par konstaterades häcka vid Lötsjön.

Brun kärrhök

Vid södra delen av Säbysjön lyckades 2 st bruna kärrhökspår få 4 st ungar vardera flygga.

Fiskgjuse

Översjöns fiskgjusepar lyckades få 2 ungar flygga. Däremot misslyckades det par, som de senaste åren valt att häcka i norra delen av Säbysjön. Honan i detta par ruvade under lång tid, men några ungar blev det tyvärr inte. Misslyckandet vid Säbysjön kan möjligen bero på störning i form av alltför ofta förekommande fiske från båtar i norra delen av sjön. Läs mer om detta på annan plats i detta JOK-blad.

Rörhöna

Vid södra delen av Järvafältet häckade i år rörhönor på rekordmånga lokaler (minst 8 st). På norra delen häckade arten på minst 3 lokaler. Vid Säby strandäng konstaterades endast ett häckande rörhönepar.

Trana

Även i år fanns under häckningstid ett stationärt tranpar vid norra delen av 30-meterskärret. Med största sannolikhet genomfördes ett häckningsförsök på lokalen, men några ungar blev aldrig synliga.

Hornuggla

Sydväst om Husby gård genomfördes en lyckad hornugglehäckning. Utgör årets enda hornugglehäckning på Järvafältet.

Fiskgjusarna vid Säbysjön misslyckades. Ruvning pågick dock under lång tid vid norra delen av sjön.

I år upptäcktes inga häckande **tornfalkar** på hela Järvafältet, vilket upplevs minst sagt trist.

I likhet med de senaste åren får områdets **tofsvipor** mycket få ungar flygga.

Skrattmåsar vid Säbysjön noterades för ett "bottenrekord", sedan dessa återvände till sjön i mitten av 1990-talet.

Numera häckar tyvärr inte längre några **gulärlor** på Järvafältet.

JÄRVAFÄLTSRARITETER 1/4 – 30/8 2014

En hybrid av **vitkindad gås x rödhalsad gås** uppehöll sig under perioden 21/4-12/5 bl a på Golfängarna i Sundbyberg.

Den 10/3-12/4 rastade en **bergand** (hona) i Ravalen.

Den 6/5 sträckte en grupp med 12 st **svärter** över 30-meterskärret.

En **småskrake** (hane) rastade i Säbysjön under eftermiddagen den 10/5.

En **gråhakedopping** rastade i södra delen av Ravalen den 18/4.

Den 5/6 upptäcktes något överraskande en **rördrom** flyga förbi Jägarkullen. Så småningom visade det sig att arten valde att häcka vid södra delen av Säbysjön. Mer om detta på annan plats i detta JOK-blad.

En **röd glada** sågs över Säby strandäng den 9/5.

Den 10/4 sträckte både en **kungsörn** och en **blå kärrhök** (hane) över Molnsätra. En kungsörn observerades över Skillinge golfbana den 24/8.

Järvafältets första **pilgrimsfalk** för året sträckte över 30-meterskärret den 28/8.

En **småfläckig sumphöna** hördes vid 30-meterskärret under perioden 21/4-13/5.

En **kustpipare** rastade vid 30-meterskärret den 13/4 och en sträckte en över samma lokal den 26/8.

Den 17/8 sträckte en **kärrensäppa** över Barkarbyfältet.

En grupp med 15-20 st **kustsnäppor** sträckte över 30-meterskärret den 24/8. Även den 28/8 sträckte en kustsnäppa sträckte över 30-meters.

En **dvärgbeckasin** rastade i 30-meterskärret den 8/5 och den 9/5 sågs 3 st på samma lokal. Den 11/5 och 12/5 observerades ytterligare 2 st dvärgbeckasiner i 30-meterskärret.

Den 9/5 samt den 30-31/5 hördes en spelande **dubbelbeckasin** vid 30-meterskärret. Den 1/6 upptäcktes 2 st rastande dubbelbeckasiner vid Säby strandäng. Vid 30-meterskärret upptäcktes en rastande dubbelbeckasin den 30/8.

Över 30-meterskärret sträckte en **småspov** den 26/4 och ytterligare 5 st den 27/4. Den 9/5 sträckte 5 st småspovar över Råstasjön och samma dag rastade en småspov vid 30-meterskärret.

Den 10/5 sträckte en grupp med ca 40 st **myrspovar** mot nordost över Säbysjön. Över 30-meterskärret sträckte en myrspov den 16/8 och ytterligare 8 st den 22/8.

På kvällen den 15/4 upptäcktes en **hökuggla** i Viby, väster om Ravalen.

En förbiflygande **jorduggla** observerades vid 30-meterskärret den 1/5.

Den 2/8 rapporterades om en möjlig **svart rödstjärt** (hona) vid Säby gård.

Skärpiplärkor observerades enligt följande:
3/4 1 ex. rastade vid 30-meterskärret.
4/4 1 ex. rastade vid 30-meterskärret.
5/4 1 ex. rastade vid Säby strandäng.

Ringtrastar observerades enligt följande:
10/4 1 ex. honfärgad vid Nysved och Finnängen
11/4 1 ex. troligen en hane vid Säby strandäng
23/4 1 ex. hane rastade vid Hästa groddamm.
25/4 1 ex. hane rastade nära Hästa gård.

En **svarthakad buskskvätta**, norra Järvafältets första och hela Järvafältets andra fynd av arten, rastade nära 30-meterskärrets fågeltorn den 26/4.

Under perioden 15/5-15/6 fanns en sjungande **gräshoppssångare** vid Åkerbykärret. En tillfälligt sjungande gräshoppssångare hördes på morgonen den 26/5 vid Ålsta, nära den f d brandkårsövningsplatsen. På södra delen av Järvafältet hördes en gräshoppssångare vid Ursvik den 30/5 och dessutom en vid Blötängen den 31/5.

Vid Skogvaktarkärret observerades en **flodsångare** den 28-31/5.

Den 2/7 hördes 2 st sjungande flodsångare vid Ärvinge träsk. En av dessa fanns kvar t o m den 6/7.

En flodsångare sjöng tillfälligt norr om Säbysjöns fågeltorn den 22/7.

Sent på kvällen den 9/5 upptäcktes en sjungande **vassångare** vid södra delen av Säbysjön. Vassångaren fanns kvar vid Jägarkullen t o m den 15/5.

Detta utgör andra fyndet av arten på Järvafältet. Det första fyndet av vassångare gjordes den 18/5 1996, också detta vid södra delen av Säbysjön.

En mycket tillfälligt sjungande **trastsångare** hördes vid södra delen av Säbysjön den 11/5.

Den 29/5 upptäcktes en sjungande **busksångare** vid Jägarkullen, Säbysjön och den 31/5 hördes en busksångare söder om Säbysjöns fågeltorn. Nära E18 fanns en sjungande busksångare under perioden 5-12/6 och den 14-25/6 uppehöll sig en busksångare vid Säby gårds damm.

Trevligt många **kärrsångare** observerades och flera av dessa var stationära under en längre tid. Stationära kärrsångare fanns vid norra delen av Ravalen, vid den klassiska kärrsångarlokalen nära Järfälla kyrka, vid Säby gård (Rättarbostaden) samt vid Säby gårds damm.

En **mindre flugsnappare** sjöng på Fasanholmen den 23/5, vid stigen ut till Säbysjöns fågeltorn. I Hansta observerades som mest 3 st mindre flugsnappare under perioden 6-9/6.

Den 6/7 upptäcktes en mindre flugsnappare vid norra delen av Ravalen.

I år observerades således totalt 5 st mindre flugsnappare på norra delen av Järvafältet, vilket utgör ett årsrekord för detta område.

Tidigt på kvällen den 27/5 upptäcktes en **sommargylling** i närheten av Granholmstippen. Sommargyllingen fanns kvar på lokalen även den 28/5.

Den 15/4 flög 2 st **skäggmesar** över Säby strandäng.

Den 1/5 rastade en **ortolansparv** i den då nysådda fågelrestaurangen nära 30-meterskärrets parkering.

Vid Säby gård uppehöll sig en sjungande ortolansparv den 9/5.

XX

FÅGELSKÅDNINGENS DAG den 11/5

Rikard Dahlén ledde 35 deltagare under den fågelvandring som anordnades under fågelskådningens dag.

Vid vandringen, som arrangerades av JOK och Sollentuna kommun, besökte gruppen både Ravalen och Väsby sjöäng.

Flera sk "nya ansikten" ingick i gruppen och förhoppningsvis fick dessa sitt gryende fågelintresse starkt stimulerat.

Bland trevliga arter som observerades kan nämnas storlom och rödstjärt.

Vid Väsby sjöäng beskådades lokalens änder och här erbjuds som vanligt mycket goda möjligheter att studera änderna på relativt nära håll.

Fågelvandringarna bjöds också på stor dramatik, när gruppen blev vittne till hur en sparvhök slog en stare.

Än en gång visade det sig hur hårt det kan vara i naturen, där det ofta är regeln "Äta eller ätas" som gäller.

FÅGELTORNSKAMPEN 2014

Säbysjöns nya fågeltorn hann tyvärr inte bli färdigt i tid för att vi skulle kunna delta i den sk "Fågeltornskampen", som arrangerades den 3/5. Det felades bara en vecka för byggarna för att få tornet klart att användas i matchen mot Finländarna.

Inför nästa år laddar vi om och räknar med att åtminstone kunna ge fågeltornen i vårt närområde en rejäl match.

Säbysjöns fågeltorns bästa resultat hittills noterades år 2012, då 78 arter observerades från tornet. Om vi nått motsvarande fina resultat våren 2014 hade vi, som framgår av redovisningen nedan, varit bästa fågeltorn i vårt område.

Resultat för fågeltorn i vårt närområde år 2014:

Broängarna	76 arter
Svartsjö dämme	75 arter
Vendelsjön	74 arter
Menhammarsviken	72 arter
Fysingen	66 arter

Tjockfot sågs från "vårt" torn vid Fågeltornskampen år 2012.

VASSRÖJNING I RÅSTASJÖN

Ungefär samtidigt som skrattnåsarna anlände till Råstasjön lyckades Solna kommun anlita en entreprenör med lämplig sjögående maskin, som kunde avlägsna vass m m på de ytor som nåsarna brukar häcka på.

Trots att insatsen uppfattades komma en aning sent i tid, bidrog denna till att Råstasjön sannolikt hade en större skrattnåskoloni än någonsin tidigare och i år häckade 500-600 par på lokalen. Detta visar än en gång hur viktigt det är att erbjuda skrattnåsarna bra platser för bobyggen. Och med skrattnåsarna på plats, kan man normalt dessutom räkna med änder i en större mängd på lokalen än utan en skrattnåskoloni.

VATTENVÄXTER TOGS BORT

Under sommaren avlägsnade en sjögående klippmaskin vattenväxter vid Ravalen och Råstasjön. Arbetet, som genomförts av Sollentuna respektive Solna kommun, riktades främst in på att avlägsna de vattenväxter som tenderar att täcka stora delar av vattenytan.

Vid Ravalen klippte man bort vattenväxter i de kanaler som finns i sjöns norra del samt utanför sjöns populäraste badplats.

SLYRÖJNING VID FINNÄNGEN

Under augusti utförde Järfälla kommun slyröjning av en mindre yta vid Finnängen.

Under två växtsäsonger har de öppna markerna på denna lokal delvist hunnit växa igen.

Vi tvingas tyvärr konstatera hur sorgligt snabbt våtmarker på Järvafältet tenderar att växa igen, även om det finns en hyfsat god tillgång på betande djur i de aktuella områdena.

Underhållet av våtmarkerna är ett måste om dessa skall kunna bevaras, och detta underhåll kostar naturligtvis ett antal pengar.

Visst skulle det vara så mycket trevligare och definitivt mer spännande att kunna investera dessa underhållspengar i nya projekt, för att t ex gynna områdets fågelfauna.

SÄBY STRANDÄNG

Järfälla kommun slog i slutet av augusti bort de höga gräset på de torrare delarna av strandängen. Förhoppningsvis kommer också de övriga delarna av strandängen, med tillhörande öar, att kunna bearbetas så att även mängder av vass och sly avlägsnas.

Detta kräver dock att sjögående maskiner hyrs in.

SÄBY STRANDÄNG HANDIKAPPANPASSAS

Järfälla kommun har under flera år arbetat med målsättningen att göra den norra obsplatsen vid Säby strandäng handikappvänlig.

Vägen ner till obsplatsen har förbättrats och dessutom utrustats med hjälpmedel, så att t o m icke seende skall kunna ta sig dit utan assistans för att "skåda" fågel.

Inför vårens skådning besiktigades den förbättrade vägen av representanter från handikappförbundet. Tyvärr godkändes inte den upprustade vägen p g a att denna fortfarande hade avsnitt med för brant lutning för framförande av rullstol.

Dessutom önskar man från handikappförbundet att vägen inte skall få användas för ridning. Man vill därigenom undvika risken för kollisioner mellan ryttare/hästar och t ex rullstolar. För att detta skall fungera måste en ny ridstig, på en kortare sträcka, anläggas parallellt med grusvägen.

Arbetet med att justera vägen ned till obsplatsen, samt att anlägga en ny ridstig, skall enligt kommunens planering genomföras under hösten 2014. Då vägen godkänts kommer förhoppningsvis möjligheterna till fågelskådning för handikappade vid Säby strandäng, att informeras i lämpliga forum.

JOK-bladet 3/2014

Bidrag till detta JOK-blad har lämnats av Stig Holmstedt och Ulf Svahn.

Dessutom har ett antal mycket ivriga ryktesspridare lämnat värdefull info.

Bidrag, uppslag, idéer m m till kommande JOK-blad mottages tacksamt.

Öland 17- 20/5 2014

Deltagare: Stig Holmstedt (ledare), Gustav Knall, Bertil Malmgren, Kjell Sahlberg, Johnny Sandberg och Lasse Sunnerstig.

17/5. Start på Södra udden som vanligt. Bästa arten var en *citronärsla* hona och i övrigt hängde vi in bl.a. en stor flock *prutgäss*, flera flockar *sjöorrar*, två *svärtor*, en *alfägel*, en *kustlabb*, fem *sandlöpare* och tre *roskarlar*.

Vid Kungsgården fanns bl.a. *göktyta*, *halsbandsflugsnappare*, *rödstjärt* och *härmsångare*.

Eftersom det fanns en alförrädare vid Böda, bestämde vi oss för att satsa på det säkra före det osäkra och köra norrut redan denna första dag. Vid Gårdby sandhed sjöng en *trädlärka* programenligt och vid Karsnabben, Böda, hittade vi lätt (men efter en lång vandring) *alförrädaren*, som var en ung hanne.

Vid Lilla Horn gick vi direkt på en fin hanne av *halsbandsflugsnappare* – de har blivit lättare att se här för varje år.

Hallnäs udde gav två *rosenfinkar*, många *ärt-sångare* och en *järnsparv* i de täta enbuskmarkerna, men tyvärr ingen smalnäbbad simsnäppa i den lilla lagunen.

Södviken visade upp sju *mosnäppor*, två *svartsnäppor* och 20 *grönbenor* och vid Petgårde såg vi en hanne av *pungmes*, *halsbandsflugsnappare*, *gransångare* och *gärdsmyg* samt *skedand*, två *ärthannor* och en *gråhakedopping*. Vid Egby udde fanns många *skärfläckor* och två *roskarlar*.

Finalen blev fin vid Görans dämme med inte färre än åtta *vitvingade tärnor* bland det dussin *svarttärnor* som häckade här. Det var ju stor invasion av vitvingade i landet dessa dagar, men de flesta hade setts i Skåne samt längs västkusten. Av övrigt i dämmet kan nämnas en ruvande *sångsvan* samt flera *gulärlor*.

18/5. Vid Södra udden sågs denna morgon bl. a. tre *dvärgmåsar* och en *jorduggla*. Ca 100 *prutgäss* sträckte på östra sidan.

Nu larmades en *rödhalsad gås* på ängarna utanför Norra lundtornet och vi anträdde en snabb marsch dit. Sedan den vackra gåsen vederbörligen avnjutits kunde vi ta det lugnare på tillbakavägen och lyssna till den magnifika fågelkören som idag hade inslag av en *lundsångare*, tre *mindre flugsnappare* samt *gärdsmyg* och *trädkryp*.

I Södra lunden hade vi sedan ytterligare en *mindre flugsnappare* samt *halsbandsflugsnappare* och *rosenfink*. Några hörde även en *stenknäck*.

Den fina *stäpphökhannen* vid Hulterstad blev nästa mål och vi fick t.o.m. se den spelflyga i våldsamt luftakrobatik. Här fanns också två *ängshökhannor* som vid flera tillfällen mobbade sin bleka släkting.

Vi ställde nu kosan mot öns västra kust och började då i Risinge hamn där vi hittade ruvande *skärfläcka*, *smätärna* och *tofsvipa* samt rastande tio *mosnäppor* och fem *grönbenor*. Två *gulärlor* fanns också på plats.

Vid Gynggeavfarten sågs en *turkduva* på ett ladtak samt två *svarthakedoppingar* i den lilla dammen. Här var det också gott om *råkor*.

Maderna vid Beijershamn gav äntligen *myrsnäppa*, tre ex., samt två *småsnäppor*, två *roskarlar*, fyra *svartsnäppor* och många *gulärlor*. I strandskogen i öster hade vi inte färre än tre sjungande hannor av *halsbandsflugsnappare* samt en *mindre hackspett*.

Vi avslutade dagen med en adult *havsörn*, två 2k *dvärgmåsar* samt en *roskarl* och en *småsnäppa* vid Sebybadet.

19/5. Det var dimma på Södra udden, vilket gjorde att vi praktiskt taget inte såg någonting här.

Vi tog oss därför in i Södra lunden som gav *mindre flugsnappare* och *skogsduva*. Det kom sedan larm på en *busksångare* vid lundspetsen. Den var ganska otypisk i sången, men då vi och flera andra också såg den fint konfirmerades till slut bestämningen i alla fall. Även *kärr-* och *gräs-hoppssångare* hördes i närheten.

Vid Karl X Gustavs mur hade vi den obligatoriska *höksångaren*, vid Parboäng *backsvalor* och vid Grönhögen den ännu mer obligatoriska *svarta rödstjärten*, en fin hanne. Här sågs också två *smådoppingar*, *rörsångare* och *silltrut* samt en snabbt förbidragande *lärkfalk*.

I Västerstadsviken rastade över 5000 *vitkindade gäss* och här besiktigades också den sedan att tag på platsen befintliga *praktanddraken* utan att vi blev ett skvatt klokare om den var spontan eller ej. I övrigt fanns här en *havsörn* samt ett ex. av vardera *myrsnäppa*, *mosnäppa* och *roskarl*. En vandring ut till Albrunna stenbrott gav två *vitvingade tärnor*, tre *brunänder*, åtta *gråhake*- och två *svarthakedoppingar*. *Pungmes* och *göktyta* hördes.

På kvällen gjorde vi en lyssnartur. Strax innan parkeringsplatsen vid Görans dämme hördes en *vaktel* nära och en *kornknarr* längre bort. Kvällens höjdpunkt inträffade dock vid Triberga där vi lockade in två *kornknarrar* som började slåss vilt framför våra ögon!

Vid Södra baspunkten både såg och hörde vi en *nattskärria* fint och vid Kvarnkärret, s. Kastlösa avslutade vi med en flitigt visslande *småfläckig sumphöna*.

20/5. I Södra och Mellersta lunden hade vi en *halsbandsflugsnappare* och två *mindre flugsnappare*. Vi var sedan på Södra udden en timme utan att se något nytt. Sedan återvände vi till lunden och Södra lundsjön för att söka få höra sommargylling och flodsångare, som dock behagade var tysta.

På hemvägen gjordes ett försök på den vitnackade svärtan vid Hjälmarsund, som tyvärr också höll sig undan. Slutsumman blev 159 arter, många av hög kvalitet, och deltagarna föreföll berättigat nöjda.

Stig Holmstedt

Nattsångarvandringar 13, 20 och 27 maj

Exkursjonsledare: Ulf Svahn

Efter förra årets lyckade test med nattsångarvandring på norra Järvafältet, som ett svar på medlemsenkäten, genomfördes 3 st nattsångarvandringar under maj månad.

Totalt sett kom det **ca 50 JOK-are** och lyssnade framför allt runt Säby gård och nedåt 30-meterskärret.

De relativt tysta och definitivt ljusa kvällarna gav fina stilstudier på många av våra vanliga sångare som trädgårdssångare, svarthätta, lövsångare.

Den första kvällen toppades med den vassångare som etablerat sig vid Jägarkullen, där den stannade kvar under ca en vecka.

Några som gick vidare fick även höra småfläckig sumphöna vid 30-meterskärret och under sista turen gjordes ett tyvärr misslyckat försök att höra den gåckande gräshoppsångaren i Åkerbykärret.

Även om vi inte fick skott på de lite mer ovanliga sångarna, med undantag för vassångaren, gav kvällarna mycket fina möjligheter till studier av bl.a. näktergal på nära håll.

De ljusa kvällarna med fint väder gav fina möjligheter till skådning från det nya tornet och bl.a. backsvala kunde observeras födosökande över sjön.

Det blir säkert nattsångarter även under 2015.

Ulf Svahn

Exkursion Singö ytterskärgård 25 maj

Deltagare: Ulf Svahn (exkursjonsledare), Päivi Wallin, Bosse Wallin, Ari Määttä, Clas Cronlund, Kjell Kroon, Carina Häger, Mats Hildeman, Carl-Magnus Svahn och Gustav Knall.

Det var verkligen tredje gången gillt detta år. Efter motorproblem och dåligt väder de två tidigare åren gick allt nu som det skulle och vi kom iväg som planerat.

Både dagen före liksom dagen efter var vinden för hård, så vi hade verkligen turen med oss. Vi utgick ifrån Grisslehamn och på vägen passerade vi bl. a. Örsten och Singö där såväl kustlabb som roskarl häckar. Båda var synliga från båten.

Det första stoppet blev att gå iland på ön Stora Roten. Ön som tidigare varit intressant ur militär synvinkel, med bra vägar och bra hamn, visade sig från sin bästa sida.

Härmsångare var närmast karaktärsfågel, bra kompletterad med både busksångare och kärrensångare. Många sångare i övrigt och havsörn, svärta, kustlabb m.m. syntes från olika skådarhåll.

Efter lunch blev det dags för ön Aborren och tordmule- och sillgrisslekolonin.

Ön har landstigningsförbud men redan på långt håll kunde vi konstatera att antalet tordmular var stort. Total uppskattade vi antalet till ca 150 st. Även tobisgrissla var väl representerad. Det var betydligt svårare med sillgrissla, men efter gediget letande fick vi ihop till tre säkra observationer. Det är en tydlig minskning sedan den senaste turen. Kanske har kolonin flyttat till Stridsbådarna. Tillsammans med ett par skärpiplärkor utgjorde sillgrisslorna en naturlig höjdpunkt.

Sista stoppet var ön Måssten där vi kunde komplettera med bl.a. rosenfink.

Härligt att båtexkursionen äntligen blev av och totalt såg vi 66 arter.

Ulf Svahn

Det ryktas att ...

”Hubbe” Bauman under en längre tid gick och funderade på hur han skulle få lite fart på det stationära JOK-gänget i 30-meterskärret. Till slut lyckades han och detta genom att upptäcka och larma ut en rastande ringtrast vid Nysved, en lokal som kräver ca 1 km vandring från närmaste parkeringsplats.

Eftersom ringtrasten var svårupptäckt fick några t o m gå två gånger till Nysved.

En säkert mycket nöjd ”Hubbe” lyckades alldeles säkert bjuda flera JOKare på lite träningsvärk.

Hans Quiding blev den förste som lyckades larma ut grönsaker på det nya JOK-larmet. I mitten av april orsakade Hans ett drag till Säby strandäng genom att larma ut 2 st rastande rödbetor på lokalen.

Larmet lockade flera alerta JOKare, för ingen ville väl missa ett drag som leder till att man får vara med om att dra upp vårens första rödbetor.

när det bara återstod tre bitar av **Ulla Björkdahls** hembakade och mycket goda toscakaka föreslog någon av 30-metersskådarna att aktuellt info om detta borde skickas ut på JOK-larmet. Och detta givetvis kompletterat med foto på de tre kvarvarande kakbitarna.

Några ansvarsfulla JOKare lyckades dock stoppa larmningen med tanke på vilka konsekvenser ett så tungt larm kunde skapa. I den tuffa jakten på de sista kakbitarna fanns uppenbar risk för trafiköverträdelser (fortkörning) och skapande av långa trafikköer på 30-metersvägen. Kanske t o m värre än vad som upplevdes vid den första morgon efter upptäckten av den gulbrynade sparven – då var det kö från JOKs matning ända upp till IKEA.

Per Lundkvist fått agera brottningsdomare i en hård match som utkämpades i början av maj vid Skogvaktarkärret.

Den intensiva och spännande matchen gick mellan en bäver och en kanadagås. Vinnare och champ i Skogvaktarkärret blev kanadagåsen. Via ett dike lämnade den besegrade bävern kärret med sin breda svans mellan benen.

Hans Sundström sannolikt upptäckt en ny mineral för Sverige. Den fantastiska upptäckten gjordes på Öland och vi i JOK kommer givetvis kräva att ”latinamnsättarmyndigheten” döper den nya bergarten till ”Sundstromi ölandsis”. Framtiden får visa om mineralen är så värdefull så att Hans får börja ägna sig gruvbrytning.

när **Sarah Utas** i lugn och ro stod och lyssnade på morkullornas spelflykt över 30-meterskärret anlände en bil i hög fart till kärrets parkering.

Ur bilen hoppade en kille, som med full fart och bärande på ett stativ, rusade ut i 30-meters.

Eftersom Sarah, som ännu inte skaffat sig något sk larm, antog att det var något spännande i fågelväg som upptäckts frågade hon därför vad det var för mega-rarris som var på gång.

Då förklarade killen att han jäktat ut till 30-meters, för att fotografera solnedgången.

Sens moral: Detta måste ha varit första gången som någon dragit till 30-meters för att få se solen. Att folk drar till Mallorca och Kanarieöarna för att få möta solen är ju välbekant, men att dra till 30-meters för att få se solen var något överraskande och helt nytt.

vid vårens sista söndagsvandring deltog 55 st fågelintresserade personer. **Bengt Sundberg** ledde som vanligt fågelvandringen och med så många deltagare skulle man kanske behöva flera ledare. Men det är inte lätt att hitta sådana av ”Benkes” kaliber.

JOK-bladets, d v s redaktörens eget suveräna förslag, är att vi löser problemet genom att vi klonar Benke.

Då kan vi t ex ha en Benke som går först, och en Benke som går sist på vandringen.

det verkar som att **Göran Lettstrand** extra-knäckt hos något hjärnbolag typ Tankesmedjan AB, vilket resulterade i att han tänkt fram följande frågeställning.

Varför envisas meteorologerna alltid med att påstå att det blåser hårdast i byarna?

Det måste väl ändå vara fel. Inne bland husen i byarna brukar man ju söka skydd bakom husen för att slippa den hårda vinden.

Vi får väl be att meteorologproffset **Michael Norman** tar och reder ut varför de blåser mera i byarna.

Orvar Fredriksson har forskat fram en ny metod på hur man kan mäta vindstyrkan. Vill man testa Orvars metod, bör man efter en storm (typ den som Stockholmsområdet upplevde den 27/8) söka sig till närmaste byggarbetsplast (t ex Barkarbyfältet) och där mäta upp hur långt byggets lager av frigolit/isolerskivor blåst iväg. Ju längre sträcka, desto hårdare vind.

Orvars forskning har för närvarande nått så långt, så att han kan redovisa vindstyrkan med en decimals säkerhet. Däremot är Orvar numera helt säker på att kunna ange exakt vindriktning.

JOK:s innekvällar hösten 2014

Innekvällarna äger rum på Naturskolan, Väsby gård och starttid är alltid 19.00.

Tisdagen 7 oktober - "Djur och natur i östra Afrika"

Anders Bjärvall är en riktig ur-JOKare. Under sin yrkesverksamma period blev han känd som rovdjursexpert på naturvårdsverket. Han har också rest flitigt och lett ett flertal naturresor till Afrika.

Denna kväll kommer han fokusera på det senare och ta med oss ut i Afrikas natur.

Troligtvis kommer vi att bege oss till Tanzania, med fokus på de södra delarna.

Senare nu i år leder Anders dock en resa till Zambia och Malawi och om det blir fint bildmaterial från den resan, kanske vi beger oss dit istället.

Tisdagen 18 november (OBS! Nytt datum) - "Galapagos med Ulf & Ulf"

Såväl JOK's sekreterare **Ulf Franzén** som dess ordförande **Ulf Svahn** har under senare år besökt den sägenomspunna ögruppen Galapagos utanför Sydamerikas västkust.

Tanken är nu att Ulf och Ulf slår ihop sina påsar och tar oss med bland pingviner, sulor, leguaner, sköldpaddor, darwinfinkar m.m. på dessa säregna öar med mängder av endemiska arter.

Innekvällarna äger rum på Naturskolan vid Väsby gård på norra Järvafältet med början kl 19.00.

Parkering vid Bögs gård, därefter en kilometers uppfriskande promenad. Klubben bjuder på fika med dopp efter föredragen/bildvisningarna!

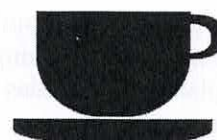
JOK PÅ NATURSKOLANS KAFÉ

Vid tre tillfällen ansvarar JOK även denna höst för kaffeserveringen vid Naturskolan, Väsby gård.

Aktuella söndagar för JOKs servering är 9/11 och 16/11.

Den 1:a JOK-söndagen var redan den 7/9.

Fikasugna JOKare brukar hänga på låset då fiket öppnar kl. 11:00.

SÖNDAGSVANDRINGAR

Resterande söndagsvandringar, arrangerade av JOK och SNF/Sollentuna, anordnas den 28/9, 26/10 och 30/11.

Samling sker vid Naturskolan, Väsby gård kl. 09:00.

NYÅRSPLOCK 6/1 2015

Nyårsplocket i Nyköping eller annan aktuell plats 6 januari 2015.
Exkursjonsledare Ulf Svahn.

Vi öppnar året med att som vanligt sikta på Nyköping för att fylla på årslistan med nya arter, varav en del kan vara svårplockade senare under året. Om det finns ett alternativ som ser bättre ut kan det bli något annat, men Nyköping har visat sig vara bra.

Slutligt mål bestäms dagarna innan beroende på rapporter. Vi åker i egna bilar.

Det har visat sig vara svårt att knäcka gränsen på 60 arter under en dag, men skam den som ger sig.

Totalt sett har klart över 60 arter setts, vilket skapar möjligheten.

Anmälan till ulf.svahn@gmail.com senast 1 januari.

Lägg med om du kan ta egen bil och ditt mobiltelefon-nr.